

Aseidiadau Personol Cenedlaethol ar gyfer Darllen a Rhifedd – Llawlyfr gweinyddu 2020/21

PHOTO REDACTED DUE TO THIRD PARTY RIGHTS OR OTHER LEGAL ISSUES

Canllawiau

Dogfen ganllawiau: rhif 263/2020

Dyddiad cyhoeddi: Medi 2020

Yn disodli dogfen ganllawiau: rhif 253/2019

Asesiadau Personol Cenedlaethol ar gyfer Darllen a Rhifedd – Llawlyfr gweinyddu 2020/21

Cynulleidfa

Penaethiaid, athrawon, ymarferwyr, cyrff llywodraethu ysgolion prif ffrwd ac ysgolion arbennig; awdurdodau lleol; awdurdodau esgobaethol yr eglwys; cyrff cenedlaethol sydd â diddordeb mewn addysg.

Trosolwg

Mae'r llawlyfr hwn yn amlinellu trefniadau'r Asesiadau Personol Cenedlaethol ar gyfer Darllen a Rhifedd y bydd pob dysgwr ym Mlynnyddoedd 2 i 9 yn eu sefyll yn y flwyddyn academaidd 2020/21. Mae'n rhoi canllawiau ar weinyddu'r asesiadau personol, a threfniadau mynediad a datgymhwyso.

Y llawlyfr hwn yw llawlyfr gweinyddu'r Profion Cenedlaethol at ddibenion Gorchymyn Addysg (Y Cwricwlwm Cenedlaethol) (Trefniadau Asesu ar gyfer Darllen a Rhifedd) (Cymru) 2013.

Camau i'w cymryd

Dylai penaethiaid ac aelodau staff gyfeirio at y llawlyfr hwn i gael gwybodaeth am yr egwyddorion a'r prosesau ar gyfer gweinyddu'r asesiadau personol.

Rhagor o wybodaeth

Dylid cyfeirio ymholiadau am y ddogfen hon at:

Yr Is-adran Cwricwlwm ac Asesu

Y Gyfarwyddiaeth Addysg

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

e-bost: APCymruPAWales@llyw.cymru

[@LIC_Addysg](https://twitter.com/LIC_Addysg)

[Facebook/AddysgCymru](https://www.facebook.com/AddysgCymru)

Copïau ychwanegol

Mae'r ddogfen hon ar gael o wefan Llywodraeth Cymru yn hwb.llyw.cymru/asesiadau-personol

Cynnwys

Cyflwyniad	2
Defnyddio asesiadau personol	5
Atodiad 1: Canllawiau cyffredinol ar weinyddu'r asesiadau personol	12
Atodiad 2: Aseidiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) – canllawiau gweinyddu	17
Atodiad 3: Aseidiadau Personol Darllen Cenedlaethol – canllawiau gweinyddu	19
Atodiad 4: Addasiadau i asesiadau personol	21
Atodiad 5: Datgymhwyso	25

Cyflwyniad

Diben asesiadau personol a gofynion ar gyfer 2020/21

Yn 2020/21 bydd dysgwyr yng Nghymru ym Mlynnyddoedd 2 i 9 yn sefyll asesiadau ar-lein mewn Rhifedd (Gweithdrefnol) a Darllen.

Mae asesiadau ar-lein mewn darllen a rhifedd yn cael eu cyflwyno fesul cam cyn cyflwyno'r Cwricwlwm newydd i Gymru. Maent wedi'u cynllunio i gefnogi cynnydd dysgwyr unigol nawr a phan fydd y cwricwlwm a'r trefniadau asesu newydd ar waith. Mae'r asesiadau at ddefnydd **ffurfiannol**, er mwyn i athrawon ym mhob ysgol a gynhelir gael gwybodaeth am sgiliau darllen a rhifedd eu dysgwyr, a dealltwriaeth gyffredin o gryfderau a meysydd i'w gwella o safbwynt y sgiliau hynny.

Mae'r asesiadau yn canolbwyntio ar ddeall cynnydd dysgwyr, ac ni ddylid eu defnyddio at ddibenion perfformiad ysgol nac atebolrwydd.

Mae'r asesiadau ar-lein wedi disodli fersiynau papur y Profion Cenedlaethol. Y llawlyfr hwn yw llawlyfr gweinyddu'r Profion Cenedlaethol ('llawlyfr gweinyddu'r PC') at ddibenion Gorchymyn Addysg (Cwricwlwm Cenedlaethol) (Trefniadau Asesu ar gyfer Darllen a Rhifedd (Cymru) 2013. Mae'r llawlyfr yn cyfeirio at yr asesiadau **ar-lein** fel 'asesiadau personol' ac yn nodi'r trefniadau ar gyfer eu gweinyddu. O ran y cyfeiriad at amserlen asesu'r Profion Cenedlaethol ('amserlen asesu'r PC') yn y Gorchymyn, mae'n bwysig nodi bod asesiadau ar-lein mewn Darllen a Rhifedd (Gweithdrefnol) ar gael i'w hamserlennu o fis Medi 2020, a bod ysgolion yn gallu dewis y dyddiadau ar gyfer trefnu asesiadau yn ystod y flwyddyn academaidd (gweler '[Amseru asesiadau personol](#)' ar dudalen 3).

Ym flwyddyn academaidd 2020/21, bydd yn ofynnol i bob dysgwr ym Mlynnyddoedd 2 i 9 mewn ysgolion a gynhelir (gan gynnwys ysgolion cymunedol, gwirfoddol a gynorthwyr, gwirfoddol a reolir, a sefydledig) sefyll yr Asesiad Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) ar-lein a'r Asesiad Personol Darllen Cenedlaethol ar-lein. Yn 2020/21 mae 'Profion Rhifedd Cenedlaethol' y Gorchymyn yn cyfeirio at yr Asesiad Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) yn unig. Nid yw'r Asesiad Personol Rhifedd Cenedlaethol (Rhesymu) yn statudol yn ystod y flwyddyn academaidd hon.

Nid oes unrhyw brofion statudol ar bapur yn 2020/21.

Mae'r Asesiad Personol Rhifedd Cenedlaethol (Rhesymu) yn cael ei dreialu mewn ysgolion yn 2020/21. Bydd yn ofyniad statudol o'r flwyddyn academaidd 2021/22.

Noder bod y gofynion a nodir yn y llawlyfr hwn yn gywir ar adeg cyhoeddi. Os bydd unrhyw ofynion yn newid o ganlyniad i darfu a achosir gan COVID-19 yn ystod blwyddyn ysgol 2020/21, cyhoeddir hysbysiad ar wefan Llywodraeth Cymru.

Manteision asesiadau personol

Drwy symud asesiadau darllen a rhifedd ar-lein, mae Llywodraeth Cymru yn cynnig profiad asesu unigoleddig sy'n addasu lefel yr her ar gyfer pob dysgwr.

Mae asesiadau personol yn 'addasol' sy'n golygu y caiff cwestiynau eu dewis yn seiliedig ar ymateb y dysgwr i'r cwestiwn neu'r cwestiynau blaenorol. Yn yr Asesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol), mae'r system asesu'n addasu yn ôl lefel y cwestiwn unigol, felly os bydd dysgwr yn rhoi ateb cywir, caiff cwestiwn mwy heriol ei ofyn, ac os bydd dysgwr yn rhoi ateb anghywir i gwestiwn, caiff cwestiwn haws ei ofyn. Yn yr Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol, mae'r system asesu'n addasu yn ôl lefel y testun, felly bydd dysgwr yn ymateb i grŵp o gwestiynau sy'n gysylltiedig â thestun cyffredin, ac ar sail ei ymatebion i'r grŵp hwnnw o gwestiynau, bydd y system yn dewis testun a chwestiynau newydd. Yn y ddau asesiad, bydd y broses honno'n parhau nes bod y system asesu wedi cwmpasu'r agweddau perthnasol ar y cwricwlwm ac wedi casglu digon o wybodaeth am ymatebion dysgwr.

Caiff ymatebion eu marcio'n awtomatig a bydd adborth ar gael i staff y diwrnod ar ôl i'r asesiad gael ei sefyll. Mae'r adborth yn darparu gwybodaeth am sgiliau dysgwyr unigol, gan ddangos rhai o'u cryfderau a'u camau nesaf posibl. Mae adroddiadau ar gael hefyd sy'n dangos cynnydd dysgwr dros amser, ac mae amrywiaeth o adroddiadau ar grwpiau a dosbarthiadau ar gael i ysgolion.

Amseru asesiadau personol

Bydd yr asesiadau ar gael o fis Medi 2020. Mae gan ysgolion hyblygrwydd i drefnu'r asesiadau personol mewn Rhifedd (Gweithdrefnol) a Darllen **ar unrhyw adeg yn ystod y flwyddyn academaidd sydd fwyaf buddiol, yn eu barn hwy, o ran llywio gweithgarwch dysgu ac addysgu.**

Dylai ysgolion nodi **na fydd gwefan yr asesiadau ar gael am tua pythefnos yn ystod mis Mehefin 2021** er mwyn llunio'r adroddiadau cynnydd a'r sgoriau safonedig ar sail oedran cyntaf ar gyfer yr Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol. (Mae'r cynnydd a'r sgoriau ar gyfer yr asesiadau Rhifedd (Gweithdrefnol) yn diweddarau'n awtomatig ar ôl i bob asesiad gael ei sefyll.) Caiff y dyddiadau y bydd y wefan ar gau eu cyhoeddi ymlaen llaw ar wefan yr asesiadau.

Mae'n ofynnol i ddysgwyr sefyll yr Asesiad Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) a'r Asesiad Personol Darllen Cenedlaethol **unwaith** yn ystod blwyddyn academaidd 2020/21. Gall ysgolion hefyd ddefnyddio'r asesiadau eilwaith yn ystod y flwyddyn academaidd. Os bydd ysgolion yn penderfynu defnyddio'r asesiad eilwaith, argymhellir na ddylai dysgwyr sefyll yr ail asesiad yn yr un tymor â'r un cyntaf.

Lles dysgwyr

Diben yr asesiadau personol yw cefnogi athrawon i asesu sut mae sgiliau darllen a rhifedd dysgwyr yn datblygu a defnyddio'r wybodaeth i lywio gweithgarwch dysgu ac addysgu.

Ni ddylai'r asesiadau personol achosi gofid na phryder i ddysgwyr ac mae'n bwysig iawn bod ysgolion yn ystyried sut y caiff yr asesiadau eu cyflwyno. Mae asesiadau ymglyfarwyddo ar gael i ddysgwyr i'w defnyddio unrhyw bryd fel y gallant weld ac ymglyfarwyddo â'r mathau gwahanol o gwestiynau sydd ar gael cyn sefyll asesiad. Mae helpu dysgwyr i ddod yn gyfarwydd â fformat y cwestiynau yn arferion da; fodd bynnag, mae rhoi gormod o bwyslais ar baratoi ac 'ymarfer' gyda chwestiynau yn amhriodol yng nghyd-destun asesu ffurfiannol a gall hefyd achosi pryder i ddysgwyr.

Defnyddio asesiadau personol

Mynediad at asesiadau personol

Bydd staff a dysgwyr yn cael mynediad at yr asesiadau personol drwy Hwb, llwyfan dysgu ar-lein Llywodraeth Cymru, gan ddefnyddio eu manylion mewngofnodi ar gyfer Hwb.

Cyn y gall dysgwyr sefyll asesiadau personol:

- bydd angen i'r pennaeth, neu aelod o staff sy'n gweithredu ar ei ran, neilltuo swyddogaethau a mynediad ar gyfer aelodau perthnasol o staff
- bydd angen i staff fewngofnodi i Hwb a mynd i wefan yr asesiadau personol (drwy glicio ar asesiadau personol yn y ddewislen ar ochr dde uchaf y dudalen neu ar dudalen hafan Hwb) er mwyn trefnu asesiadau i ddysgwyr
- bydd angen i ddysgwyr fewngofnodi i Hwb a gweithio drwy asesiadau ymgyfarwyddo mewn Rhifedd (Gweithdrefnol) a Darllen er mwyn iddynt ddeall fformatau cwestiynau a sut i we-lywio a gweithio'u ffordd drwy'r asesiadau.

I gael gwybod sut y gall defnyddwyr Hwb gael gafael ar enw defnyddiwr a chyfrinair, ewch i hwb.llyw.cymru/canolfan-cymorth/gwasanaethau-hwb/dechrau-arni/.

Dylai ysgolion nodi bod gwefan yr asesiadau yn dibynnu ar ddata gan systemau gwybodaeth reoli ysgolion. Bydd angen i ysgolion sicrhau bod eu system gwybodaeth reoli yn gyfredol, bod eu Cleient Darparu Hwb¹ wedi'i ddiweddarau i'r fersiwn ddiweddaraf a bod hyn yn cael ei redeg yn llwyddiannus yn rheolaidd.

Cytundeb penaethiaid a rheoli defnyddwyr

Ysgolion sy'n gyfrifol am ddiogelu data fel rheolyddion data annibynnol. Mae angen i ysgolion sicrhau eu bod yn cydymffurfio'n llawn â'r egwyddorion diogelu data yn ogystal â gofynion Y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data (GDPR).

Felly, mae'n rhaid i ysgolion sicrhau bod mynediad at ddata am ddysgwyr unigol yn cydymffurfio â'r Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data. Mae hyn yn cynnwys mynediad at ddata sy'n ymwneud â'r asesiadau personol statudol.

Er mwyn i asesiadau personol gael eu gweinyddu mewn unrhyw ysgol, mae'n ofynnol i'r pennaeth (neu aelod addas o staff sy'n gweithredu ar ei ran) fewngofnodi i wefan yr asesiadau (drwy Hwb) a neilltuo swyddogaethau a mynediad ar gyfer aelodau perthnasol o staff er mwyn iddynt drefnu a hwyluso asesiadau a gweld adroddiadau ar ddysgwyr a grwpiau.

Mae angen hefyd i'r pennaeth (neu'r aelod addas o staff sy'n gweithredu ar ei ran) gytuno y bydd yr asesiadau personol yn cael eu gweinyddu yn unol â'r llawlyfr gweinyddu hwn ac mae'n rhai ail-lofnodi'r cytundeb hwn bob blwyddyn. Bydd

---

¹ Gweler yr adran gymorth ar Cleient Darparu Hwb yn hwb.llyw.cymru/canolfan-cymorth/gwasanaethau-hwb/rheoli-defnyddwyr

mynediad ar gyfer aelodau eraill o'r staff yn cael ei gyfyngu hyd nes bod hyn wedi cael ei lofnodi.

Mae'r swyddogaethau a neilltuir gan y pennaeth yn pennu pa weithgareddau y gall staff ymgymryd â hwy ar wefan yr asesiadau. Gellir cyfyngu ar fynediad yn ôl grwpiau blwyddyn neu ddsbarthiadau penodol, er mwyn sicrhau bod staff yn cael mynediad at wybodaeth berthnasol a phriodol. Dylai'r pennaeth adolygu'r swyddogaethau hyn a'r gofynion mynediad bob blwyddyn.

Mae'r swyddogaethau a ddangosir yn y tabl isod ar gael i benaethiaid eu neilltuo i'w haelodau o staff. Caiff y swyddogaeth 'Gweinyddu' ei neilltuo'n awtomatig i'r pennaeth, sy'n ei alluogi i reoli swyddogaethau defnyddwyr eraill. Gellir hefyd neilltuo'r swyddogaeth 'Gweinyddu' i aelodau eraill o staff y mae'r cyfrifoldeb am drefniadau asesu wedi'u dirprwyo iddynt. Argymhellir bod y swyddogaeth 'Gweinyddu' yn cael ei neilltuo'n gynnil, a dim ond i'r aelodau hynny o staff y mae'n hanfodol iddynt gael y lefel hon o fynediad.

Ffigur 1: Rheoli defnyddwyr – swyddogaethau

Swyddogaeth	Trefnu asesiadau personol	Hwyluso asesiadau personol	Cael adborth ac adroddiadau	Rheoli defnyddwyr
Gweinyddu	✓	✓	✓	✓
Hwyluso a dadansoddi	✓	✓	✓	
Hwyluso	✓	✓		
Dim mynediad				

Trefnu asesiadau

Trefnu

Bydd gan ysgolion hyblygrwydd i drefnu'r Asesiad Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) a'r Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol **drwy gydol y flwyddyn academaidd**. Gall ysgolion drefnu'r asesiadau ar gyfer dysgwyr unigol, grwpiau bach neu ddsbarthiadau cyfan, yn unol â'u dymuniadau a'u cyfleusterau TG. Gan fod yr asesiadau personol yn wahanol i bob dysgwr, nid oes angen i ddsbarth cyfan o ddysgwyr sefyll yr asesiadau ar yr un pryd.

Mae'n rhaid i asesiadau personol gael eu trefnu ar gyfer diwrnod ysgol penodol ac **o leiaf y diwrnod cyn i'r asesiad gael ei gynnal**. Gellir eu cynnal ar unrhyw adeg yn ystod y diwrnod ysgol. Os na fydd dysgwr yn dechrau asesiad ar y diwrnod a drefnwyd, caiff ei ganslo dros nos a gall yr ysgol aildrefnu'r asesiad. **Os bydd dysgwr yn dechrau asesiad ar y diwrnod a drefnwyd ond nad yw'n ei gwblhau, caiff y canlyniadau eu cyflwyno dros nos oni chaiff yr asesiad ei ganslo.** Yn y sefyllfa hon, mae'n bwysig bod yr asesiad yn cael ei ganslo a'i aildrefnu.

Hyd asesiadau

Nid oes cyfnod amser penodol ar gyfer yr asesiadau; mae dysgwyr yn gweithio drwyddynt wrth eu pwysau. Mae hyd asesiadau yn amrywio, yn dibynnu ar faint o amser y mae'n ei gymryd i'r system gadarnhau lefel gallu'r dysgwr. Pan fydd y system wedi casglu digon o wybodaeth, daw'r asesiad i ben yn awtomatig.

Mae'r Asesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) yn para rhwng 20 a 40 munud fel arfer. Mae'r Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol yn para rhwng 35 a 45 munud fel arfer. Os byddwch yn trefnu ar gyfer grŵp o ddysgwyr neu ddosbarth cyfan, efallai y bydd angen i chi gynllunio gweithgarwch addas i'r rhai sy'n gorffen eu hasesiad cyn gweddill y grŵp.

Cyn i ddysgwyr sefyll yr asesiadau, bydd angen i chi sicrhau bod digon o amser paratoi, e.e. sicrhau bod pob dyfais yn gweithio a bod gan bob dysgwr ei fanylion i fewngofnodi i wefan Hwb.

Dyfeisiau a seilwaith

Mae canllawiau ar y dyfeisiau a'r porwyr y gellir eu defnyddio ar gyfer yr asesiadau personol ar gael yn [Atodiad 1](#).

Mae canllawiau ar sut i fanteisio i'r eithaf ar gysylltedd eich ysgol â'r rhyngwrwyd ar gael yn hwb.llyw.cymru/cwricwlwm-i-gymru/asesiadau-darllen-a-rhifedd/asesiadau-personol.

Iaith

Gellir sefyll yr Asesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) yn Gymraeg neu yn Saesneg. Caiff iaith asesiad dysgwr ei ddewis pan fydd aelod o staff yn trefnu'r asesiad. Fodd bynnag, gall dysgwr weld y cwestiwn yn yr iaith arall ar unrhyw adeg yn ystod yr asesiad, drwy glicio ar eicon y 'glôb' ar waelod y sgrin.

Wrth drefnu Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol i ddysgwyr, gall aelodau o staff ddewis pa asesiadau fydd yn cael eu sefyll: Darllen Cymraeg neu Ddarllen Saesneg. Nid yw'r cwestiynau a'r testunau ar gael yn yr iaith arall, gan fod yr asesiadau yn asesu sgiliau dysgwyr wrth ddarllen y naill iaith neu'r llall. Mae'r gofynion statudol ar gyfer yr asesiadau y dylai dysgwyr eu sefyll wedi'u nodi yn [Atodiad 3](#).

Asesiadau ymgyswrtio

Cyn sefyll asesiadau personol, dylai ysgolion roi cyfle i ddysgwyr roi cynnig ar asesiadau ymgyswrtio ar gyfer Asesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) ac Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol. Drwy wneud hynny, gall dysgwyr weld y mathau o gwestiynau a deall sut i'w hateb, yn ogystal â dod yn gyfarwydd â gwe-lywio'r asesiadau.

Ceir mynediad at asesiadau ymgyswrtio ar wefan yr asesiadau drwy Hwb.

Asesiadau mewn lleoliadau eraill, e.e. unedau cyfeirio disgyblion

Mae'n rhaid i ddysgwyr ym Mlynnyddoedd 2 i 9 sydd wedi'u cofrestru mewn ysgol brif ffrwd sefyll yr asesiadau personol o leiaf unwaith yn ystod pob blwyddyn academaidd. Mae hyn yn cynnwys dysgwyr â chofrestriad deuol mewn ysgol brif ffrwd a hefyd mewn uned cyfeirio disgyblion neu ysgol arbennig (oni bai bod penderfyniad i ddatgymhwyso wedi'i wneud). Y pennaeth yn yr ysgol brif ffrwd lle mae'r dysgwr wedi'i gofrestru sy'n gyfrifol am sicrhau bod yr asesiadau'n cael eu gweinyddu, a gall drefnu i'r dysgwyr sefyll yr asesiadau personol yn y naill leoliad neu'r llall.

Mynediad, addasu a datgymhwyso

Mae'r asesiadau personol yn addas ar gyfer llawer o ddysgwyr sydd ag anghenion addysgol arbennig (AAA) ac maent yn cydweddu â thechnolegau cynorthwyol safonol; mae fersiynau wedi'u haddasu ar gael. I gael rhagor o wybodaeth am yr asesiadau personol wedi'u haddasu gweler [Atodiad 4](#).

Er mwyn cael gwybodaeth am ddatgymhwyso, gweler [Atodiad 5](#).

Sefyll yr asesiadau

Cyn y gall dysgwr sefyll asesiad personol, mae'n rhaid i aelod o staff sydd â'r mynediad priodol i hwyluso asesiad ryddhau'r asesiad a drefnwyd i'r dysgwr. Gall aelodau o'r staff ddewis rhyddhau asesiadau ar gyfer dysgwyr unigol, neu ar gyfer dosbarth cyfan. Nodwch nad oes opsiwn ar gael i ryddhau asesiadau ar gyfer grwpiau o ddysgwyr sy'n fwy na dosbarth cyfan, e.e. grŵp blwyddyn sy'n cynnwys nifer o ddosbarthiadau.

Mae canllawiau manwl ar drefnu a hwyluso asesiadau ar gael yn y fideos a'r canllawiau i ddefnyddwyr ar wefan yr asesiadau. Mae'r canllawiau i ddefnyddwyr yn cynnwys rhestrau gwirio i staff eu defnyddio cyn ac yn ystod asesiad.

Unwaith y bydd asesiad wedi'i ryddhau, gall y dysgwr gael mynediad at yr asesiad ar wefan yr asesiadau drwy Hwb.

Dylid rhoi papur a phennau ysgrifennu/pensiliau i ddysgwyr ar gyfer unrhyw waith cyfrifo bras/nodiadau. Ni chaiff gwaith cyfrifo/nodiadau dysgwyr eu hasesu fel rhan o'r asesiadau ac felly dylid egluro i ddysgwyr mai dim ond yr ateb a gyflwynir ar y sgrin y gellir ei ystyried.

Dylai staff egluro i ddysgwyr na ddylent boeni am weld cwestiwn sy'n anodd neu nad ydynt yn ei ddeall. Os na all dysgwyr ateb cwestiwn dylent gael eu hannog i symud ymlaen i'r un nesaf; os bydd dysgwyr yn hepgor cwestiwn, yna byddant yn cael cwestiwn ychydig yn haws. Dylai staff esbonio i ddysgwyr **na allant fynd yn ôl at gwestiwn blaenorol na newid ateb unwaith y byddant wedi symud ymlaen i'r cwestiwn nesaf**. Mewn asesiadau personol, mae'r cwestiynau a ddewisir yn

seiliedig ar yr ymateb i'r cwestiynau blaenorol. Felly, nid oes modd symud nôl drwy'r cwestiynau.

Amodau asesiadau

Bydd pob dysgwr yn cael set wahanol o gwestiynau, ac felly mae modd bod yn llai ffurfiol wrth weinyddu asesiadau personol o gymharu â phrofion papur. Nid oes angen i ddosbarthiadau cyfan sefyll yr asesiadau ar yr un pryd; gall ysgolion drefnu'r asesiadau ar gyfer dysgwyr unigol, grwpiau bach neu ddosbarthiadau cyfan, yn unol â'u dymuniadau a'r cyfleusterau sydd ar gael.

Er mwyn i athrawon gael yr wybodaeth fwyaf cywir am sgiliau dysgwyr, dylai ysgolion sicrhau'r canlynol:

- bod gan ddysgwyr yr holl adnoddau angenrheidiol
- mai gwaith gwirioneddol y dysgwr ei hun yw'r gwaith a gynhyrchir yn yr asesiadau
- bod goruchwyliaeth briodol bob amser
- bod yr asesiadau'n cael eu gweinyddu yn unol â'r canllawiau a roddir yn y llawlyfr hwn ar gyfer yr Asesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) a'r Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol.

O ran dysgwyr:

- dylent allu gweithio mewn amgylchiadau cyfforddus, ar eu pen eu hunain heb i ddim darfu arnynt
- dylent ddeall mai diben yr asesiadau yw darganfod yr hyn y gallant ei wneud a'r hyn na allant ei wneud, fel y gall athrawon eu helpu i ddatblygu eu sgiliau. Felly mae'n rhaid mai eu hatebion eu hunain ydynt ac ni ddylent drafod y cwestiynau.

Seibiannau

Gellir rhoi seibiant i ddysgwyr o unrhyw oedran drwy oedi'r asesiadau ar unrhyw adeg. Dylai aelodau o staff roi ystyriaeth benodol i roi seibiannau i ddysgwyr iau. Yr ysgol a gaiff benderfynu ar hyd y seibiant a gall dysgwyr adael yr ystafell ddosbarth yn ystod y cyfnod hwn. Gall yr aelod o staff oedi'r asesiad, a gall dysgwyr allgofnodi o'r asesiad ac yna mewngofnodi eto ar ôl y seibiant. Mae'n bwysig bod yr aelod o staff yn oedi asesiad y dysgwr ar wefan yr asesiadau; fel arall, gall y dysgwr gael mynediad ato o ddyfais wahanol.

Mae'n rhaid i'r asesiad gael ei gwblhau mewn un diwrnod. Os na all dysgwr ei gwblhau mewn un diwrnod, dylid canslo'r asesiad a'i aildrefnu, neu bydd y canlyniadau'n cael eu cyflwyno dros nos.

Absenoldeb

Os bydd dysgwr yn absennol ar y diwrnod y trefnwyd asesiad, gellir aildrefnu'r asesiad i'w gynnal rywbryd arall. Os na fydd y dysgwr wedi dechrau'r asesiad, caiff ei ganslo'n awtomatig dros nos. **Os bydd dysgwr wedi dechrau'r asesiad ond na all ei gwblhau (e.e. caiff ei anfon adref yn sâl) yna dylid canslo'r asesiad.**

Staff yn hwyluso'r asesiadau

Mae gan ysgolion ddisgresiwn o ran dewis pa aelodau o'u staff fydd yn gweinyddu'r asesiadau. Wrth wneud trefniadau i'w staff drefnu a hwyluso'r asesiadau personol, mae'n rhaid i ysgolion ystyried darpariaethau Dogfen Cyflog ac Amodau Athrawon Ysgol (Cymru) 2019 a chanllawiau ar gyflog ac amodau athrawon ysgol: Medi 2019 (gweler llyw.cymru/dogfen-cyflog-ac-amodau-athrawon-ysgol-cymru-2019) neu delerau ac amodau perthnasol nad ydynt yn rhan o'r Cyd-gyngor Cenedlaethol.

Ar ôl yr asesiadau

Adborth ac adroddiadau

Mae nifer o adroddiadau ar gael ar gyfer dysgwyr unigol a grwpiau o ddysgwyr, gan gynnwys dosbarthiadau cyfan.

Mae adborth ar unigolion ar gael ar wefan yr asesiadau y diwrnod ar ôl i asesiadau gael eu cwblhau. Bydd staff yn cael cyfle i fwrw golwg dros yr adborth cyn rhyddhau hyn i ddysgwyr. Mae canllawiau ar hyn ar gael ar wefan yr asesiadau.

Mae adroddiadau cynnydd ar gyfer Asesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) hefyd ar gael sy'n dangos y cynnydd o un asesiad i'r llall. Mae'r adroddiadau cynnydd hyn yn cynnwys y sgôr safonedig ar sail oedran ar gyfer asesiad diweddaraf y dysgwr. Caiff y siart cynnydd ei diweddarau'n awtomatig ar ôl pob asesiad.

Caiff adroddiadau cynnydd ar gyfer Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol eu llunio ar ddiwedd blwyddyn academaidd 2020/21 yn dangos man cychwyn dysgwyr o ran cynnydd ac yn cynnwys eu sgôr safonedig ar sail oedran. Dylai ysgolion nodi y bydd gwefan yr asesiadau ar gau am tua pythefnos yn ystod Mehefin 2021 fel y gellir sicrhau bod adroddiadau cynnydd ar gyfer yr Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol ar gael cyn diwedd y tymor.

Dim ond i'r aelodau hynny o staff y mae'r swyddogaethau 'Gweinyddu' neu 'Hwyluso a dadansoddi' wedi cael eu neilltuo iddynt y mae'r adroddiadau ar gael.

Mae'n rhaid i adroddiadau cynnydd ac adborth ar ddysgwyr unigol gael eu rhannu â rhieni/gofalwyr fel rhan o'r broses adrodd arferol. Argymhellir y dylai ysgolion rannu'r rhain â rhieni/gofalwyr pan fydd yr wybodaeth yn gyfredol. Os caiff yr asesiadau eu sefyll ddwywaith yn ystod y flwyddyn academaidd, yna dylai rhieni/gofalwyr gael y ddwy set o adborth.

Mae amrywiaeth o adroddiadau ar grwpiau a dosbarthiadau ar gael i ysgolion hefyd er mwyn cefnogi gweithgarwch cynllunio a chynnydd. Mae'r rhain yn cynnwys proffiliau sgiliau ac adroddiadau cynnydd ar gyfer grwpiau a dosbarthiadau. Mae deunyddiau hyfforddi ar ddefnyddio'r wybodaeth yn yr adroddiadau ar gael ar wefan yr asesiadau.

Monitro'r trefniadau asesu

Mae cyfrifoldeb statudol ar awdurdodau lleol i fonitro'r trefniadau asesu mewn 10 y cant o leiaf o'u hysgolion. Gyda'r newid o asesiadau papur i asesiadau ar-lein, ac er mwyn cefnogi diben ffurfiannol asesiadau personol, bydd gwaith monitro bellach yn canolbwyntio ar hyrwyddo arferion da wrth gyflwyno'r asesiadau ac annog defnyddio gwybodaeth am sgiliau dysgwyr i lywio gweithgarwch dysgu ac addysgu.

Gall y gwaith o fonitro sut mae ysgolion yn gweithredu'r asesiadau personol ddigwydd ar unrhyw adeg, a chaiff ei gynnal gan yr awdurdod lleol neu'r consortiwm addysg rhanbarthol yn gweithio ar ran yr awdurdod lleol. Mae dyletswydd ar benaethiaid a chyrrff llywodraethu ysgolion i roi hawl i'r awdurdod lleol neu'r consortiwm rhanbarthol gael mynediad i safle'r ysgol ar y diben hwn.

Mae'r asesiadau wedi'u cynllunio i gefnogi cynnydd dysgwyr, ac ni ddylid eu defnyddio at ddibenion perfformiad ysgol nac atebolrwydd. Felly, nid yw'n ofynnol i ysgolion rannu sgoriau asesiadau â'u hawdurdod lleol.

Cymorth

Mae canllawiau pellach ar yr asesiadau personol, gan gynnwys rheoli mynediad defnyddwyr, trefnu a sefyll asesiadau, yn ogystal â chael hyd i adborth ac adroddiadau, ar gael ar wefan yr asesiadau. Mae deunyddiau hyfforddi ar ffurf gweminarau wedi'u recordio ymlaen llaw ar gael ar wefan yr asesiadau hefyd. I gael cymorth ychwanegol, gall ysgolion gysylltu hefyd â Desg Gymorth yr Asesiadau ar 029 2026 5099 neu cymorth@asesiadaupersonol.cymru.

Atodiad 1: Canllawiau cyffredinol ar weinyddu'r asesiadau personol

Dylid darllen y canllawiau cyffredinol hyn ar weinyddu'r asesiadau ar y cyd â'r canllawiau ar gyfer asesiadau penodol a gyflwynir yn [Atodiad 2](#) ac [Atodiad 3](#).

Strwythur yr asesiadau

Caiff yr Aesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) a'r Aesiadau Personol Darllen Cenedlaethol eu creu o gronfa fawr o gwestiynau (a thestunau ar gyfer yr asesiadau darllen), sy'n seiliedig ar y sgiliau yn y Fframwaith Llythrennedd a Rhifedd Cenedlaethol ar gyfer Blynyddoedd 2 i 9.

Mae pob asesiad wedi'i deilwra yn ôl ymatebion y dysgwr. Mae'r broses bersonoli hon yn golygu y bydd pob dysgwr yn gweld set wahanol o gwestiynau (a thestunau) ac y bydd nifer y cwestiynau (a'r testunau) yn amrywio. Bydd yr asesiad yn stopio unwaith y bydd y system wedi casglu digon o wybodaeth i wneud penderfyniad dibynadwy ar sgiliau'r dysgwr neu unwaith y bydd y dysgwr yn cyrraedd uchafswm nifer y cwestiynau a ganiateir.

Trefnu mynediad at yr asesiadau

Cael mynediad at yr asesiadau

Bydd ysgolion yn defnyddio Hwb (hwb.llyw.cymru) i fewngofnodi a chael mynediad at yr asesiadau.

I gael gwybod sut y gall defnyddwyr Hwb gael gafael ar enw defnyddiwr a chyfrinair, gweler y ddolen ganlynol: hwb.llyw.cymru/canolfan-cymorth/gwasanaethau-hwb/dechrau-arni.

Dylai ysgolion nodi bod gwefan yr asesiadau yn dibynnu ar ddata gan system gwybodaeth reoli ysgolion. Bydd angen i ysgolion sicrhau bod eu system gwybodaeth reoli yn gyfredol a bod Cleient Darparu Hwb² yn cael ei redeg yn rheolaidd.

Trefnu mynediad

Ar ddechrau pob blwyddyn academaidd, mae'n rhaid i'r pennaeth, neu'r aelod o staff sy'n gweithredu ar ei ran, ddefnyddio ei fanylion mewngofnodi ar gyfer gwefan Hwb; cânt eu hatgoffa i dderbyn cyfrifoldeb am ddiogelu data'r ysgol.

Ar ôl gwneud hynny, gellir neilltuo mynediad i aelodau eraill o staff er mwyn iddynt ddefnyddio gwefan yr asesiadau.

Mae pedwar opsiwn mynediad gwahanol.

1. Gweinyddu: gall defnyddwyr drefnu a hwyluso asesiad, a gweld adborth ac adroddiadau ar yr ysgol gyfan. Yn ogystal â hyn, gall defnyddwyr olygu'r

---

² Gweler yr adran gymorth ar Cleient Darparu Hwb yn hwb.llyw.cymru/canolfan-cymorth/gwasanaethau-hwb/rheoli-defnyddwyr.

swyddogaethau a'r mynediad ar gyfer aelodau eraill o staff. Gall pennaeth, neu aelod o staff sy'n gweithredu ar ei ran, neilltuo'r swyddogaeth 'Gweinyddu' i ddefnyddwyr ychwanegol. ('Defnyddiwr' yw unrhyw aelod o staff a all gael mynediad at wefan yr asesiadau.)

2. Hwyluso a dadansoddi: gall defnyddwyr drefnu a hwyluso asesiad, a gweld adborth ac adroddiadau.
3. Hwyluso: gall defnyddwyr drefnu a hwyluso asesiad.
4. Dim mynediad: ni all defnyddwyr gael mynediad at asesiadau nac adborth nac adroddiadau. (I ddechrau, caiff pob defnyddiwr, ar wahân i'r pennaeth, ei neilltuo fel 'Dim mynediad'.)

Noder: Argymhellir bod y swyddogaeth 'Gweinyddu' yn cael ei neilltuo'n gynnil, a dim ond i'r aelodau hynny o staff y mae'n hanfodol iddynt gael y lefel hon o fynediad.

Caiff pob aelod o staff ei atgoffa o gyfrinachedd a diogelwch data.

Cyn rhedeg asesiad

Cadarnhau'r trefniadau TG

Er mwyn cynnal asesiad personol, bydd angen y canlynol ar ysgolion:

- cysylltiad â'r rhyngwrdd – fel arfer bydd angen i chi gael lled band o 2Mbps o leiaf os byddwch yn asesu dosbarth o 30 o ddysgwyr, heb unrhyw alwadau sylweddol eraill ar y rhwydwaith ar y pryd
- dyfeisiau – gall ysgolion ddefnyddio cyfuniad o ddyfeisiau wrth redeg asesiadau
- manylion mewngofnodi Hwb ar gyfer pob dysgwr sy'n sefyll yr asesiadau.

Dyfeisiau y gellir eu defnyddio

Mae'r asesiadau wedi cael eu cynllunio i gydweddu ag ystod eang o ddyfeisiau. Gall aelodau o staff drefnu asesiadau yn unol â dymuniadau a chyfleusterau eu hysgol. Gall dysgwyr unigol neu grwpiau bach o ddysgwyr sefyll yr asesiadau, yn dibynnu ar y dyfeisiau sydd ar gael.

Gellir defnyddio'r asesiadau ar y canlynol:

- cyfrifiaduron pen desg
- gliniaduron – gan gynnwys Chromebooks
- llechi – gan gynnwys iPads

sydd â phorwr modern wedi'i osod (gweler yr adran nesaf).

Cyn rhedeg unrhyw asesiad, dylai dyfeisiau fod wedi'u gwefru'n llawn a'u diweddarau.

Porwyr y gellir eu defnyddio

Dylech ddefnyddio un o'r porwyr canlynol (dyma'r gofynion sylfaenol o ran porwyr):

- Google Chrome
- Internet Explorer 11
- Mozilla Firefox
- Safari.

Noder: Ni fydd asesiadau personol yn gweithredu gyda Microsoft Edge fersiwn 77 neu is. Defnyddiwch borwr amgen neu gosodwch Edge fersiwn 81 neu uwch drwy wefan Microsoft.

Trefnu asesiadau

Noder: Mae'n rhaid i'r pennaeth, neu'r aelod enwebedig o staff, neilltuo mynediad cyn y gall defnyddwyr drefnu asesiadau neu gael adborth ac adroddiadau.

Mae'n rhaid i asesiadau gael eu trefnu ar ddiwrnod ysgol penodol **ac o leiaf y diwrnod cyn i'r asesiad gael ei gynnal erbyn 7.00 p.m.** Mae'n rhaid i ysgolion ddefnyddio gwefan yr asesiadau a gyrchir drwy Hwb, er mwyn trefnu asesiadau. Mae canllaw cam wrth gam ar drefnu asesiadau ar gael ar y wefan hon.

Ar gyfer yr Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol, bydd set o gwestiynau cychwynnol a thestun yn cael ei neilltuo i ddysgwyr yn seiliedig ar eu grŵp blwyddyn cwricwlwm ar gyfer yr asesiad cyntaf y byddant yn ei sefyll (neu gall yr athro ddad-wneud hynny a rhoi set o gwestiynau cychwynnol haws os yw hynny'n briodol).

Ar gyfer yr Asesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol), y system sy'n dewis cwestiwn yn seiliedig ar eu grŵp blwyddyn cwricwlwm, oni bai bod yr athro'n dad-wneud hynny i roi cwestiwn cychwynnol haws.

Wrth drefnu asesiadau, gall aelodau o staff ddewis opsiynau hygyrchedd, newidiadau lliw a chyferbyniad (gweler [Atodiad 4](#)).

Amseriadau a seibiannau gorffwys

Cyn dechrau'r asesiadau, dylid rhoi amser i ddysgwyr fewngofnodi a sefyll asesiadau ymglyfarwyddo, os na fyddant eisoes wedi gwneud hynny.

Ni phennir terfyn amser ar gyfer yr asesiadau, felly gall y dysgwr ymateb i'r cwestiynau wrth ei bwysau ei hun. Dylid annog dysgwyr i symud ymlaen drwy'r cwestiynau, yn hytrach na threulio gormod o amser ar gwestiynau na allant eu hateb.

Mae hyd yr amserau bras y gallai'r asesiadau personol eu cymryd wedi'u nodi yn [Atodiad 2](#) ac [Atodiad 3](#). Cynghorir aelodau o staff i arfer eu barn broffesiynol yn achos dysgwyr sy'n cymryd mwy o amser na hyn i gwblhau'r asesiad. Gall aelodau o staff ddewis annog y dysgwr i weithio'n gyflymach neu roi'r gorau i asesiad sy'n cymryd amser afresymol o hir. Gall yr aelod o staff oedi neu ganslo'r asesiad.

Gellir rhoi seibiannau i ddysgwyr o unrhyw oedran, a gellir cynnal asesiad fesul tipyn drwy gydol y diwrnod ysgol. Argymhellir bod aelodau o staff yn rhoi ystyriaeth benodol i ddysgwyr iau, ac y dylai dysgwyr ym Mlynnyddoedd 2 a 3 gael seibiannau

gorffwys. Yr ysgol sy'n penderfynu ar hyd y seibiant. Dylai aelodau o staff fonitro i benderfynu pryd neu os bydd seibiannau yn briodol i ddysgwyr eraill.

Pan gaiff asesiad ei oedi neu ei ddirwyn i ben, caiff canlyniadau'r cwestiynau y mae'r dysgwr wedi'u hateb eu lanlwytho am 5.00 p.m. ar y diwrnod y cafodd yr asesiad ei sefyll oni chafodd yr asesiad ei ganslo. Ni ellir ailddechrau asesiad lle mae atebion wedi cael eu cyflwyno.

Gosod yr ystafell ddosbarth

Ar ddiwrnod yr asesiadau, sicrhewch y canlynol:

- bod yr ystafell wedi'i gosod fel y gall dysgwyr weithio ar ddyfeisiau'n annibynnol
- os caiff gliwiaduron a llechi eu defnyddio, gwnewch yn siŵr eu bod wedi'u gwefru ac yn barod i'w defnyddio ar gyfer asesiadau
- bod papur, a phen ysgrifennu neu bensil ar gael i ddysgwyr ar gyfer unrhyw waith cyfrifo bras/nodiadau
- bod aelodau o staff wedi ystyried gweithgareddau i ddysgwyr sy'n gorffen yn gynnar.

Dysgwyr yn mewngofnodi

Pan gaiff eu hasesiadau eu rhyddhau gan aelod o staff ar wefan yr asesiadau, dylai dysgwyr fynd i hwb.llyw.cymru a mewngofnodi i Hwb drwy ddefnyddio eu manylion mewngofnodi. Dylent gael cymorth i fewngofnodi os bydd angen. Dylai dysgwyr fynd i wefan yr asesiadau a chlicio naill ai 'Rhifedd (Gweithdrefnol)', 'Darllen Cymraeg' neu 'Darllen Saesneg'.

Hwyluso asesiad personol

Ar y dyddiad y mae asesiad wedi cael ei drefnu, gall staff sydd â swyddogaethau 'Hwyluso' 'Hwyluso a dadansoddi' neu 'Gweinyddu' hwyluso asesiad. Dylai staff fewngofnodi i Hwb a mynd i wefan yr asesiadau. Yn gyntaf, bydd angen rhyddhau'r asesiadau i'w defnyddio gan y dysgwr. Gall defnyddwyr hwyluso'r asesiadau o'r adran 'Asesiadau heddiw' ar dudalen yr 'Hafan', neu'r dudalen 'Asesiadau'. Gweler y canllawiau ar wefan yr asesiadau i gael manylion am hyn.

Cyn i'r asesiad ddechrau, dylai aelodau o staff atgoffa dysgwyr o **nodweddion allweddol** yr asesiadau hyn.

- Y diben yw gallu darparu gwybodaeth am eu sgiliau fel eu bod yn deall yr hyn y maent yn gallu ei wneud a'r hyn y mae angen iddynt ei wella.
- **Ni all dysgwyr fynd nôl a newid ateb blaenorol unwaith y byddant wedi symud ymlaen i'r cwestiwn nesaf.**
- Os bydd dysgwyr yn cael anhawster gyda chwestiwn penodol ac na allant ei ateb, dylent **symud ymlaen i'r cwestiwn nesaf.**
- Efallai y bydd angen i ddysgwyr sgrolio i lawr ar sgriniau i weld cynnwys llawn cwestiwn. Bydd hysbysiad gwyrdd yn ymddangos ar y sgrin i'w rhybuddio am hyn.

- Os bydd dysgwyr yn cael problemau gyda'i gyfrifiadur/dyfais, dylai godi ei law a dweud wrth aelod o staff.
- Nid oes terfyn penodol o ran hyd; pan fydd y system wedi casglu digon o wybodaeth daw'r asesiad i ben yn awtomatig.

Yn ystod yr asesiadau, dylai'r aelod o staff edrych i weld:

- a yw'r dysgwyr yn mynd drwy'r cwestiynau a symud ymlaen os nad ydynt yn gwybod beth yw'r ateb i gwestiwn penodol
- a yw'r dysgwyr yn gweithio'n onest ac yn annibynnol
- a oes gan y dysgwyr bapur a phen ysgrifennu neu bensil ar gyfer gwaith cyfrifo bras/nodiadau
- os bydd digwyddiad neu ymyriad, gellir oedi asesiadau, eu hailddechrau neu eu canslo ar wefan yr asesiadau.

Trefniadau mynediad

Gweler [Atodiad 4](#) am y trefniadau mynediad ar gyfer yr asesiadau personol.

Ar ôl yr asesiad

Mae adborth ar ddysgwyr ar gael i'r aelodau hynny o staff sydd â swyddogaethau 'Gweinyddu' neu 'Hwyluso a dadansoddi' y diwrnod ar ôl i'r asesiadau gael eu sefyll. Dylai'r aelodau hynny o staff fewngofnodi i Hwb a gwefan yr asesiadau er mwyn cael yr adborth. Mae'n rhaid i'r adborth ar ddysgwyr gael ei ryddhau gan yr aelod o staff er mwyn i'r dysgwyr eu gweld. Cyn gynted ag y bydd yr adborth ar ddysgwyr yn cael ei ryddhau, bydd y dysgwyr yn gallu ei weld drwy Hwb.

Mae adroddiadau cynnydd dysgwyr hefyd ar gael ar wefan yr asesiadau; mae'r adroddiadau yn cynnwys sgôr safonedig ar sail oedran ar gyfer asesiad diweddaraf y dysgwyr ac yn dangos cynnydd o un asesiad i'r llall.

Mae nifer o adroddiadau ar gyfer grwpiau o ddysgwyr, sy'n crynhoi perfformiad y grŵp cyfan, hefyd ar gael er mwyn i staff ofyn amdanynt a'u defnyddio. Ceir rhagor o wybodaeth am yr adroddiadau sydd ar gael a sut i'w defnyddio ar wefan yr asesiadau.

Atodiad 2: Asesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) – canllawiau gweinyddu

Mae'r canllawiau hyn yn ymwneud â gofynion penodol gweinyddu'r Asesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol).

Strwythur yr asesiadau

Mae pob Asesiad Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) wedi'i deilwra yn ôl ymatebion y dysgwr. Fodd bynnag, mae'r cwestiwn cyntaf mewn asesiad wedi'i ddewis i fod yn briodol i ddysgwr yn ei flwyddyn cwricwlwm bresennol, ond gall yr athro ddad-wneud hynny lle y bo angen, os yw dysgwr yn gweithio ar lefel dipyn yn is na'i flwyddyn cwricwlwm. Dewisir cwestiynau dilynol o'r gronfa o gwestiynau fel y disgrifir yn [Atodiad 1](#).

Bydd dysgwyr yn gweithio wrth eu pwysau, a bydd yr asesiad yn cymryd tua 30 munud fel arfer.

Asesiadau ymgysfarwyddo

Darperir asesiadau ymgysfarwyddo er mwyn i staff eu defnyddio gyda dysgwyr cyn iddynt sefyll yr asesiad.

Mae pob un yn cynnwys wyth neu naw cwestiwn, sy'n cynnwys enghreifftiau o bob un o'r mathau o gwestiynau a ddefnyddir yn yr asesiadau personol. Efallai na fydd rhai dysgwyr yn gyfarwydd â rhai o'r mathau o gwestiynau neu efallai nad ydynt wedi cwblhau asesiadau ar gyfrifiadur. Felly, mae'n **bwysig iawn** eich bod yn treulio amser yn helpu dysgwyr i ddod yn gyfarwydd â defnyddio'r deunyddiau hyn fel y bydd yr asesiad, pan fyddant yn ei sefyll, yn rhoi'r wybodaeth orau bosibl am eu sgiliau.

Ar gyfer dysgwyr ym Mlynnyddoedd 2 i 6, argymhellir eich bod yn **darllen y cwestiynau ymgysfarwyddo yn uchel** a gweithio drwy bob cwestiwn, gan wneud yn siŵr bod dysgwyr yn deall sut i gwblhau pob cwestiwn.

Ar gyfer dysgwyr ym Mlynnyddoedd 7 i 9, nid oes rhaid i chi ddarllen y cwestiynau yn uchel ond mae'n rhaid i chi sicrhau bod y dysgwyr yn deall sut i gwblhau pob un o'r mathau gwahanol o gwestiynau a dylech drafod yr ateb mwyaf priodol i bob un ohonynt.

Mae modd defnyddio'r asesiadau ymgysfarwyddo ar unrhyw adeg. Dylent gael eu cynnal ychydig cyn asesiad personol (ond nid yn yr un wers o reidrwydd oherwydd cyfyngiadau amser a rhag ofn bod dysgwyr yn blino).

Trefnu asesiadau

Wrth drefnu asesiad i ddysgwyr, gall aelodau o staff ddewis p'un a fydd yr asesiad yn cael ei sefyll yn Gymraeg neu yn Saesneg.

Amseriadau

Mae'r asesiadau yn cymryd tua 30 munud ar gyfartaledd ac fel arfer maent yn amrywio rhwng 20 a 40 munud.

Hwyluso asesiad personol

Cyn i'r asesiad ddechrau, dylai aelodau o staff atgoffa dysgwyr o nodweddion allweddol yr asesiadau – gweler tudalen 15 – a'u hatgoffa o'r canlynol.

- Os bydd angen cymorth ar ddysgwr i ddarllen cwestiwn, dylai godi ei law a gofyn i aelod o staff (a all ddarllen y cwestiwn yn uchel i'r dysgwr ond na ddylai helpu gyda'r cynnwys rhifyddol).
- Os bydd dysgwyr am weld y cwestiwn yn yr iaith arall (Cymraeg/Saesneg) dylent glicio ar yr eicon ar waelod y sgrin.
- Mae dysgwyr yn deall eu bod yn gallu defnyddio papur a phen ysgrifennu neu bensil i gyfrifo'n fras, ond bod yn rhaid iddynt deipio eu hateb ar y sgrin.
- **Nid yw hyd yr asesiad yn adlewyrchu gallu'r dysgwr a dylai dysgwyr weithio wrth eu pwysau eu hunain.** Bydd yr asesiadau yn cymryd tua 30 munud, ond bydd hyn yn amrywio (maent yn para rhwng 20 munud a 40 munud fel arfer, yn dibynnu pa mor gyflym y mae'r dysgwr yn gweithio a faint o gwestiynau y mae'n eu cael).

Yn ystod yr Asesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol), dylai'r aelod o staff wneud yn siwr:

- **na chaiff cyfrifianellau nac offer eraill eu defnyddio**
- bod dysgwyr yn cael cymorth i ddarllen cynnwys cwestiwn os bydd angen, ond ni chânt gymorth gyda chyfrifo na dull.

Swyddogaeth iaith arall

Wrth drefnu asesiad i ddysgwyr, gall aelodau o staff osod yr iaith y caiff yr asesiad ei sefyll ynnddi: Cymraeg neu Saesneg. Yn y naill achos neu'r llall, bydd fersiwn iaith arall y cwestiwn ar gael fel ffenestr naid ar unrhyw adeg. Drwy glicio ar yr eicon ar waelod y sgrin bydd dysgwyr yn gallu gweld cynnwys yr asesiad yn yr iaith arall. Arddangosir y fersiwn iaith arall fel delwedd ac ni all y dysgwr ateb cwestiwn yn yr iaith arall.

Ymateb i gwestiynau

Gellir darllen cwestiynau'r asesiad yn uchel i ddysgwyr os bydd angen. Ni ddylid rhoi unrhyw gymorth gyda chynnwys rhifyddol y cwestiynau.

Dylech ateb cwestiynau fel 'Ai dyna'r un cywir?' drwy ddweud 'Dewisa'r un sy'n gywir yn dy farn di'.

Atodiad 3: Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol – canllawiau gweinyddu

Mae'r canllawiau hyn yn ymwneud â gofynion penodol gweinyddu'r Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol.

Strwythur yr asesiadau

Mae pob Asesiad Personol Darllen Cenedlaethol wedi'i deilwra yn ôl ymatebion y dysgwyr. Ar ddechrau'r asesiad bydd y dysgwyr naill ai'n derbyn cwestiwn cwblhau brawddeg neu destun byr sydd â thri chwestiwn cysylltiedig. Bydd y cwestiynau cychwynnol wedi'u dewis i fod yn briodol i ddysgwyr yn y flwyddyn cwricwlwm honno, ond gall yr athro ddad-wneud hynny lle y bo angen, os yw dysgwyr yn gweithio ar lefel dipyn yn is na'i flwyddyn cwricwlwm. Dewisir testunau a chwestiynau dilynol o'r gronfa yn seiliedig ar atebion y dysgwyr i gwestiynau blaenorol. Er enghraifft, os bydd testun a thri chwestiwn cysylltiedig yn cael eu cyflwyno i ddysgwyr, bydd y system yn gwerthuso'r ymatebion y maent wedi'u rhoi i'r cwestiynau ac wedyn yn dewis testun a grŵp o gwestiynau mwy heriol neu destun a grŵp o gwestiynau haws fel sy'n briodol.

Bydd dysgwyr yn gweithio wrth eu pwysau, a bydd yr asesiad yn cymryd tua 35 i 45 munud fel arfer.

Asesiadau ymgyfarwyddo

Darperir asesiadau ymgyfarwyddo er mwyn i staff eu defnyddio gyda dysgwyr cyn iddynt sefyll yr asesiad. Mae tri asesiad ymgyfarwyddo: cynradd Blynyddoedd 2–3, cynradd Blynyddoedd 4–6, ac uwchradd Blynyddoedd 7–9.

Mae pob asesiad ymgyfarwyddo'n cynnwys un testun darllen ac amrywiaeth o gwestiynau, sy'n cynnwys enghreifftiau o bob un o'r mathau o gwestiynau a ddefnyddir yn yr asesiadau personol. Bydd cwestiwn cwblhau brawddeg yn cael ei gynnwys yn yr asesiadau personol ar gyfer Blynyddoedd 2–3 a Blynyddoedd 4–6.

Mae'n **bwysig iawn** eich bod yn treulio amser yn helpu dysgwyr i ddod yn gyfarwydd â'r asesiadau hyn, fel y bydd yr asesiad, pan fyddant yn ei sefyll, yn rhoi'r wybodaeth orau bosibl am eu sgiliau.

Mae modd defnyddio'r asesiadau ymgyfarwyddo ar unrhyw adeg. Dylent gael eu cynnal ychydig cyn asesiad personol (ond nid yn yr un wers o reidrwydd oherwydd cyfyngiadau amser a rhag ofn bod dysgwyr yn blino).

Caiff y cwestiynau eu cyflwyno mewn ffordd benodol i alluogi staff i egluro'r asesiad ymgyfarwyddo i'r dosbarth cyfan, e.e. drwy ddarllen y testun a'r cwestiynau gyda'i gilydd, a thrafod yr ateb a sut i ymateb.

Trefnu asesiadau

Wrth drefnu asesiad i ddysgwyr, yr aelodau o staff sy'n dewis yr Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol Cymraeg neu Saesneg, fel sy'n briodol.

Dim ond yr Aseidiadau Darllen Cenedlaethol yn Gymraeg y mae'n ofynnol i ddysgwyr ym Mlynnyddoedd 2 a 3 sy'n dilyn y Rhaglen Astudio ar gyfer Cymraeg ei sefyll, gyda'r Aseidiadau Darllen Cenedlaethol yn Saesneg ar gael fel opsiwn ychwanegol i'r rhai ym Mlwyddyn 3 yn unig. Mae'n ofynnol i ddysgwyr ym Mlynnyddoedd 4 i 9 sy'n dilyn y Rhaglen Astudio ar gyfer Cymraeg sefyll yr Aseidiadau Darllen Cenedlaethol yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Amseriadau

Bydd yr aseidiadau'n cymryd tua 40 munud ar gyfartaledd ac fel arfer maent yn amrywio rhwng 35 a 45 munud.

Hwyluso asesiad personol

Cyn i'r asesiad ddechrau, dylai aelodau o staff atgoffa dysgwyr o **nodweddion allweddol** yr aseidiadau – gweler tudalen 15 – a'u hatgoffa o'r canlynol.

- Efallai y byddant yn cael cwestiynau cwblhau brawddegau ac efallai na fydd y rhain ar ddechrau'r asesiad.
- Pan fydd ganddynt destun i'w ddarllen, dylent ei ddarllen yn ofalus cyn symud ymlaen i'r cwestiynau.
- Bydd cyfarwyddyd i ddefnyddio'r botwm 'Nesaf' i ateb y cwestiynau ar ôl i'r dysgwyr ddarllen y testun.
- Bydd y cwestiynau (ac eithrio'r cwestiynau cwblhau brawddegau) yn ymddangos â botwm y gellir ei ddefnyddio i agor y testun darllen, fel y gall y dysgwyr gyfeirio nôl ato.
- Gall dysgwyr ddethol y botwm 'X' i gau'r testun darllen.
- Os bydd y testun yn cuddio cwestiwn, gellir llusgo'r testun i un ochr i weld y cwestiwn eto.
- Ni ellir darllen testunau na chwestiynau i ddysgwyr, gan mai asesiad o'u sgiliau darllen yw hwn.
- **Nid yw hyd yr asesiad yn adlewyrchu gallu'r dysgwr a dylai dysgwyr weithio wrth eu pwysau eu hunain.** Bydd yr aseidiadau yn cymryd tua 40 munud, ond bydd hynny'n amrywio, yn dibynnu pa mor gyflym y mae'r dysgwr yn gweithio a faint o gwestiynau y mae'n eu cael.

Atodiad 4: Addasiadau i asesiadau personol

Mae'r asesiadau wedi cael eu cynllunio gan gadw mynediad dysgwyr mewn cof; disgwylir y gall bron pob dysgwr eu sefyll heb drefniadau arbennig. Fodd bynnag, lle bydd angen fersiynau hygyrch mae'r asesiadau wedi cael eu llunio i ddiwallu'r amrywiaeth ehangaf posibl o anghenion mynediad, gan weithio gydag amrywiaeth eang o dechnolegau mynediad a ddefnyddir yn gyffredin a threfniadau mynediad arferol. Lle y bo modd, dylai dysgwyr gael cymorth i sefyll yr asesiadau yn yr un modd ag y maent yn cael cymorth i weithio ar gyfrifiadur yn yr ystafell ddosbarth o ddydd i ddydd.

Trefniadau mynediad

Seibiannau gorffwys a'r amser a ganiateir

Nid oes gan yr asesiadau personol hyd penodedig na nifer penodedig o gwestiynau (ond mae uchafswm nifer o gwestiynau). Mae'r system asesu yn dod i ben pan fydd yr asesiad wedi gwneud penderfyniad dibynadwy ar allu'r dysgwr. Mae'r Asesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) yn para rhwng 20 a 40 munud fel arfer (yn dibynnu pa mor gyflym y mae'r dysgwr yn gweithio) ac mae'r Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol tua 40 munud o hyd fel arfer.

Gellir rhoi seibiannau gorffwys i ddysgwyr o unrhyw oedran. Os credir y bydd angen seibiant ar ddysgwyr er mwyn iddynt berfformio hyd eithaf eu gallu, gellir gwneud hyn drwy oedi'r asesiad ar wefan yr asesiadau. Gall y dysgwr allgofnodi ac yna fewngofnodi eto er mwyn ailddechrau'r asesiad ar y pwynt y gadawodd yr asesiad. Mae'n bwysig bod yr asesiad yn cael ei oedi yn ystod y seibiant hwn neu gall y dysgwr o bosibl gael mynediad ato o ddyfais arall. Mae'n rhaid i'r asesiad gael ei gwblhau ar yr un diwrnod ag y dechreuodd. Caiff unrhyw asesiad na chafodd ei gwblhau ei gyflwyno'n awtomatig am 5.00 p.m. ar y diwrnod y cafodd ei drefnu.

Nid oes gan asesiadau hyd penodedig, felly caiff dysgwyr gymaint o amser ag sydd ei angen arnynt i'w cwblhau; gall yr aelod o staff benderfynu faint o amser i'w roi i'r dysgwr gwblhau'r asesiad yn seiliedig ar ymarfer yr ystafell ddosbarth a lles y dysgwr. Dylai'r aelod o staff sy'n hwyluso'r asesiadau annog dysgwyr i symud ymlaen drwy'r cwestiynau, yn hytrach na threulio gormod o amser ar gwestiynau na allant eu hateb. Os oes angen, gellir stopio'r asesiad, ei ganslo a'i aildrefnu ar ddiwrnod arall.

Fersiynau mwy o faint

Mae'r asesiadau personol wedi cael eu cynllunio i weithio gyda'r offer chwyddo sydd ar gael mewn dyfeisiau i ddysgwyr (e.e. Windows Magnifier, neu ddefnyddio swyddogaeth chwyddo'r porwr). Dylai'r rhain gael eu defnyddio yn yr un ffordd ag y mae'r dysgwr yn eu defnyddio fel arfer yn yr ystafell ddosbarth. Wrth ddefnyddio fersiwn mwy o faint bydd angen mwy o sgrolio fwy na thebyg ac efallai y bydd angen cymorth ar y dysgwr gyda hynny (hynny yw, wrth ddefnyddio swyddogaeth chwyddo'r porwr; mae Windows Magnifier yn sgrolio'n awtomatig os defnyddir llygoden i we-lywio). Mae'r asesiadau wedi cael eu cynllunio er mwyn nodi pan fydd angen sgrolio. I gael canllawiau pellach ar ddefnyddio'r offer chwyddo, gweler y canllawiau i ddefnyddwyr ar wefan yr asesiadau.

Newid lliw a chyferbyniad

Wrth drefnu asesiad i ddysgwyr, mae'n bosibl dewis o blith nifer o opsiynau gwahanol o ran lliw a chyferbyniad. Gall aelod o staff gymhwyso'r opsiynau o ran lliw a chyferbyniad wrth drefnu'r asesiadau ar wefan yr asesiadau. Dylai'r lliw a'r cyferbyniad a ddewisir fod yn unol â'r hyn y mae'r dysgwr yn ei ddefnyddio bob dydd yn yr ystafell ddosbarth.

Os nad yw'r trefniant hwn yn addas ar gyfer y dysgwr, yna gellir defnyddio troshaenau lliw ar sgrin y cyfrifiadur neu'r gliniadur (ond nid ar ddyfais llechen) neu gall y dysgwr ddefnyddio lensys hidlo lliw. Unwaith eto, dylai'r hyn a ddewisir adlewyrchu'r hyn a ddefnyddir fel arfer yn yr ystafell ddosbarth i'r dysgwr.

Defnyddio darllenwyr sgrin

Mae'r **Asesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol)** wedi cael eu cynllunio i gydweddu â darllenwyr sgrin penodedig ac mae wedi cael eu profi â'r fersiynau diweddaraf o ddarllenydd sgrin JAWS (Job Access With Speech) ac â SuperNova. Mae testun amgen wedi cael ei ychwanegu at y delweddau lle y bo hyn yn briodol.

Dylid defnyddio darllenydd sgrin yn unol â'r hyn y mae'r dysgwr yn ei wneud fel arfer yn yr ystafell ddosbarth.

Ni all darllenydd sgrin gael ei ddefnyddio gyda'r **Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol**, gan mai asesiad o sgiliau darllen y dysgwr yw hwn.

Defnyddio diagramau cyffyrddadwy

Mae nifer bach o'r cwestiynau yn yr Asesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) yn gofyn am ddefnyddio diagramau cyffyrddadwy. Bu angen cynnwys y rhain er mwyn sicrhau y cwmpesir y cwricwlwm i ddysgwyr sy'n defnyddio darllenwyr sgrin neu y mae aelod o staff neu oedolyn arall yn darllen yr asesiadau yn uchel iddynt. Dylai'r llyfryn o ddiagramau cyffyrddadwy fod ar gael i'r dysgwr pan fydd yn sefyll yr asesiad. Dim ond os bydd y system yn dewis un o'r cwestiynau sy'n gofyn am ddiagram y bydd angen i'r dysgwr ddefnyddio'r llyfryn. Os bydd hyn yn digwydd, efallai y bydd angen cymorth ar y dysgwr i ddod o hyd i'r diagram cywir.

Gellir cael copïau o'r llyfryn o ddiagramau cyffyrddadwy drwy gysylltu â Desg Gymorth yr Asesiadau ar 029 2026 5099 neu cymorth@asesiadaupersonol.cymru.

Llyfrynnau darllen Braille

I'r dysgwyr hynny sydd â nam ar eu golwg ac sydd fel arfer yn defnyddio deunyddiau Braille yn yr ystafell ddosbarth i ddarllen, mae deunyddiau Braille copi caled ar gael. Ar gyfer yr Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol, mae'r llyfrynnau Braille yn cynnwys y testunau darllen a'r cwestiynau. Bydd y system asesu'n procio'r dysgwr ynghylch pa destun a chwestiynau i'w defnyddio. Rhaid i'r atebion gael eu rhoi yn y system asesu, fel bod y system yn gallu dewis y testun a'r cwestiynau priodol nesaf. Mae'n debygol y bydd angen defnyddio ysgrifennydd i roi atebion y dysgwr yn y system asesu.

Mae'r llyfrynnau Braille ar gael ar ffurf Braille gradd 1 a gradd 2. Gellir cael copïau o'r llyfrynnau drwy gysylltu â Desg Gymorth yr Asesiadau ar 029 2026 5099 neu cymorth@asesiadaupersonol.cymru.

Defnyddio iaith arwyddion

Yn yr Asesiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) gall unrhyw gwestiwn neu gyfarwyddyd gael eu harwyddo i'r dysgwr. Ni chaiff fersiynau o'r asesiadau sy'n defnyddio iaith arwyddion eu darparu oherwydd yr amrywiaeth eang o ieithoedd arwyddion a ddefnyddir yn gyffredin mewn ysgolion. Gellir defnyddio cymorth iaith arwyddion arferol y dysgwr i arwyddo testun i'r dysgwr. Gallwch arwyddo cwestiwn cyfan neu ran ohono a chofnodi ymatebion iaith arwyddion y dysgwr os yw'n briodol, ac os mai dyna'r hyn a wneir fel arfer yn yr ystafell ddosbarth.

Yn yr Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol, dim ond y cyfarwyddiadau y gellir eu harwyddo i'r dysgwyr. Ni ellir darllen testunau a chwestiynau i'r dysgwr gan mai asesiad o sgiliau darllen y dysgwr yw hwn.

Ysgrifenyddion

Gellir defnyddio ysgrifenyddion i ddysgwyr a fyddai'n cael y math hwn o gymorth yn yr ystafell ddosbarth fel arfer neu y mae angen ysgrifennydd arnynt o ganlyniad i nam diweddar. Dim ond o dan yr amgylchiadau canlynol y dylid defnyddio ysgrifennydd i roi cymorth i ddysgwr:

- pan fo'r dysgwr yn defnyddio Braille
- pan na all y dysgwr yn gorfforol ddefnyddio bysellfwrdd
- pan fo gan y dysgwr nam echddygol neu lle mae teipio ymatebion yn anghyfforddus yn gorfforol neu'n feddyliol.

Darllenwyr

Gellir darllen unrhyw gwestiwn neu gyfarwyddyd yn yr Asesiad Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) yn uchel i'r dysgwr.

Yn yr Asesiadau Personol Darllen Cenedlaethol, dim ond y cyfarwyddiadau y gellir eu darllen i'r dysgwyr. Ni ellir darllen testunau a chwestiynau i'r dysgwr gan mai asesiad o sgiliau darllen y dysgwr yw hwn.

Cofrestru dysgwyr ar gyfer asesiadau heblaw'r rhai ar gyfer eu grŵp blwyddyn cwricwlwm cenedlaethol

Mae'r asesiadau wedi'u personoli, sy'n golygu y bydd y system asesu yn dewis testun neu gwestiwn i'w cyflwyno i ddysgwr yn seiliedig ar ei ymateb i'r cwestiynau blaenorol. Mae hyn yn golygu y bydd yr asesiad yn addasu i lefel gallu'r dysgwr.

Pennir y cwestiwn cyntaf mewn asesiad yn ôl grŵp blwyddyn cwricwlwm cenedlaethol presennol y dysgwr fel arfer. Mae'n bosibl i'r athro newid lefel y cwestiwn cychwynnol, a'i wneud yn haws na'r hyn a gyflwynir i ddysgwyr yn eu blwyddyn cwricwlwm cenedlaethol fel arfer. Mae'r gallu i wneud hyn ar gael i'r athro ar wefan yr asesiadau wrth drefnu asesiad i ddysgwr.

Noder, ar gyfer dysgwyr ym Mlwyddyn 2, y man cychwyn yn yr Aseidiadau Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) yw un o'r cwestiynau hawsaf yn y gronfa. Ar gyfer Aseidiadau Personol Darllen Cenedlaethol, mae nifer o destunau a chwestiynau hawdd yn y gronfa wedi'u hanelu at ddysgwyr sy'n ei chael yn anodd cyflawni sgiliau darllen Blwyddyn 2 yn y Fframwaith Llythrennedd a Rhifedd Cenedlaethol.

Ar gyfer dysgwyr na allant ateb y cwestiynau hyn, efallai y bydd yn amhriodol bwrw ymlaen â'r asesiad personol. Dylai athrawon arfer eu barn broffesiynol ac ystyried y canllawiau ar ddatgymhwyso yn [Atodiad 5](#).

Atodiad 5: Datgymhwys

Fel rhan statudol o'r fframwaith asesu, mae'r asesiadau personol wedi cael eu cynllunio i'w gwneud yn bosibl i gynifer o ddysgwyr â phosibl eu sefyll ac mae disgwyliad y bydd bron pob dysgwr yn gwneud hynny. Gall staff newid y lefel anhawster ar gyfer dechrau pob asesiad lle y maent yn ystyried bod hynny'n briodol. Fodd bynnag, efallai y bydd nifer bach o ddysgwyr yn methu â sefyll yr asesiadau. Mae cyfrifoldeb ar ysgolion i wneud trefniadau i adnabod dysgwyr na allant weithio ar lefel y cwestiynau hawsaf yng nghronfa gwestiynau'r asesiadau personol neu na allant sefyll yr asesiadau gydag addasiadau ar waith.

Mater i'r pennaeth yw penderfynu p'un a ddylai dysgwr sefyll asesiadau personol ai peidio. Wrth wneud penderfyniad, rhaid i'r pennaeth:

- ystyried y canllawiau statudol hyn
- fod wedi ystyried p'un a fyddai unrhyw rai o'r trefniadau mynediad sydd ar gael yn helpu'r dysgwr i sefyll yr asesiadau personol
- cynnal rhestr o ddatgymwysiadau, y gall y consortia rhanbarthol (yn gweithredu ar ran awdurdodau lleol) ofyn amdani ar ddiwedd y flwyddyn ysgol.

Nid oes angen i benaethiaid wneud cyfarwyddyd i ddatgymhwysu'r cwricwlwm cenedlaethol er mwyn gwneud hyn.

Mae'n rhaid i bob penderfyniad datgymhwysu gael ei wneud yn unigol; ni chaiff dysgwr sy'n cael ei ddatgymhwysu o'r Asesiad Personol Rhifedd Cenedlaethol (Gweithdrefnol) ei ddatgymhwysu'n awtomatig o'r Asesiad Personol Darllen Cenedlaethol neu fel arall.

Dysgwyr na allant sefyll yr asesiadau personol hyd yn oed gydag addasiadau

Bydd anghenion dysgu ychwanegol neu anghenion eraill rhai dysgwyr yn ddigon sylweddol neu ddifrifol fel na allant, ym marn y pennaeth, sefyll yr asesiadau personol hyd yn oed gyda defnydd llawn o'r asesiadau personol wedi'u haddasu a'r trefniadau mynediad sydd ar gael.

Mae hyn yn debygol iawn o ddigwydd lle mae dysgwyr ag anawsterau dysgu difrifol neu anawsterau dysgu dwys a lluosog. Felly, gall penaeithiaid benderfynu nad yw'n ofynnol i ddysgwyr o'r fath sefyll yr asesiadau personol.

Dysgwyr y mae adrannau perthnasol o'r cwricwlwm cenedlaethol wedi cael eu datgymhwysu mewn perthynas â nhw

Gallai rhai dysgwyr gael datganiad AAA sydd (fel y darperir ar ei gyfer yn adran 113 o Ddeddf Addysg 2002) yn addasu neu'n datgymhwysu rhai agweddau ar y cwricwlwm cenedlaethol neu'r cwricwlwm cenedlaethol cyfan. Hefyd, o dan adrannau 113–116 o Ddeddf Addysg 2002, gall penaeithiaid ddatgymhwysu'r cwricwlwm cenedlaethol dros dro i ddysgwr penodol os yw'n amhriodol, am y tro, gynnig y cwricwlwm cenedlaethol fel y mae'n gymwys i'r dysgwr ar y pryd. Lle mae datgymhwysu o'r fath yn cael effaith ar yr elfennau o'r cwricwlwm sy'n ymwneud â llythrennedd a/neu rifedd fel y byddai effaith andwyol ar allu'r dysgwr i sefyll yr asesiadau personol, gall y pennaeth benderfynu nad oes angen i'r dysgwr hwnnw eu sefyll.

Dysgwyr sy'n dod o systemau addysg gwahanol ac na ellir cadarnhau eu gallu i sefyll yr asesiadau personol

Oherwydd y cyfleuster i addasu cwestiwn cychwynnol yr asesiadau, a'r ffaith eu bod ar gael drwy gydol y flwyddyn, mae'n annhebygol y byddai ysgol yn ystyried datgymhwyso ar y sail hon. Fodd bynnag, os nad oes digon o amser i ysgol gadarnhau gallu dysgwr i sefyll yr asesiadau personol cyn diwedd y flwyddyn ysgol, e.e. am ei fod wedi cyrraedd o system addysg wahanol yn ddiweddar, gall y pennaeth benderfynu nad oes angen i'r dysgwr hwnnw sefyll asesiadau personol yn ystod y flwyddyn ysgol honno. **Dim ond** i asesiadau personol y flwyddyn honno y bydd y ddarpariaeth hon yn gymwys.

Datgymhwyso mewn perthynas â dysgwyr sy'n dysgu Cymraeg fel iaith ychwanegol neu Saesneg fel iaith ychwanegol

Dim ond i nifer gymharol fach o ddysgwyr sy'n dysgu Cymraeg/Saesneg fel iaith ychwanegol y byddai datgymhwyso yn briodol. Mae'n rhaid i benaethiaid sy'n dewis yr opsiwn hwn fod yn barod i esbonio eu penderfyniad i'w consortiwm rhanbarthol a rhieni/gofalwyr y dysgwr. Wrth wneud penderfyniad, mae'n rhaid i'r pennaeth wneud y canlynol:

- rhoi sylw i'r canllawiau statudol hyn
- ystyried p'un a fyddai unrhyw un o'r trefniadau mynediad yn helpu'r dysgwr i sefyll yr asesiadau personol.

Dysgwyr sy'n newydd i system addysg y DU

Ni ellir datgymhwyso dysgwyr sy'n newydd i system addysg sy'n seiliedig ar y Gymraeg neu'r Saesneg o'r asesiadau personol am y rheswm hwn yn unig. At ddefnydd ffurfiannol mae'r asesiadau personol ac felly mae'n rhaid i bob dysgwr eu sefyll oni phenderfynir na allant eu sefyll, neu na all yr ysgol asesu eu gallu i wneud hynny.

I ystyried dysgwr yn ddisgybl sy'n newydd i system addysg sy'n seiliedig ar y Gymraeg neu'r Saesneg, mae'n rhaid bodloni'r meini prawf canlynol:

- nid Cymraeg na Saesneg yw iaith gyntaf y disgybl
- mae'r disgybl wedi cyrraedd o system addysg nad yw'n seiliedig ar y Gymraeg neu'r Saesneg
- dechreuodd y disgybl mewn system addysg yn y Deyrnas Unedig (DU) ar neu ar ôl dechrau'r flwyddyn ysgol 2019/20, h.y. ar neu ar ôl 1 Medi 2019.